

Consiliul Superior al Magistraturii
Judecătoria Chișinău
(sediul BUIUCANI)

MD-2004, mun. Chișinău,
bd. Ștefan cel Mare, 200
tel./fax 022-29-51-20

The Supreme Council of Magistrates
Chișinău District Court
(Buiucani Office)

MD-2004, Chișinău,
200nd Ștefan cel Mare
Tel. number/fax 022-29-51-20

Data: 09 noiembrie 2021
Nr.nr. 1-20047843-12-1-11052020; 1-934/20

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușneanu 28

Prin prezenta, Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani), Vă expediază sesizarea apărătorilor, avocaților Ivan Ungurean și Viorel Berliba cu privire la sesizarea Curții Constituționale referitor la verificarea constituționalității art. 342, art. 346, art. 350 art. 352, art. 437 Cod de procedură penală în cauza penală nr.1-934/2020 privind învinuirea lui Constantin Țuțu în comiterea infracțiunilor prevăzute de art.326 alin.(3) lit.a), 190 alin.(5) Cod penal.

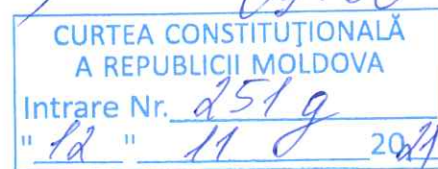
Anexă:- ~~96~~ file

acte în
original restituite

Vicepreședinte interimar
Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani)

Angela Catană

30

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

SESIZARE
PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

***art. 342, 346, 350, 352, 437 din Codul de procedură penală l Republicii Moldova,,
prezentată în conformitate cu articolul 135 din Constituția RM***

I. AUTORUL SESIZĂRII**1. Nume: BERLIBA****UNGUREAN****2. Prenume: Viorel****Ivan****3. Funcția: avocat****avocat****6. Numele și prenumele reprezentantului: -****7. Ocupația reprezentantului: -****8. Adresa reprezentantului: -****9. Tel.: -****10. Fax: -****11. -**

II. OBIECTUL SESIZĂRII

12. Prezenta sesizare are ca obiect de examinare

12.1. Textul art. 342 alin. (2) C. pr. pen. al RM, care prevede:

(2) Încheierile privind măsurile preventive, de ocrotire și asiguratorii, recuzările, declinarea de competență, strămutarea cauzei, dispunerea expertizei judiciare, precum și încheierile interlocutorii, se adoptă sub formă de documente aparte și se semnează de judecător sau, după caz, de toți judecătorii din completul de judecată.

în măsura în care omite să includă și încheierile prin care instanța de judecată, în ședință preliminară, respinge cererea sau demersul de încetare a procesului penal.

12.2.

- Textul art. 346 teza a II-a C. pr. pen. al RM, care prevede:

În cazul în care cererile, demersurile sau recuzările au fost respinse, ele pot fi înaintate repetat în ședință la judecarea cauzei.

- Textul art. 350 alin. (1) C. pr. pen. al RM, care prevede:

(1) dacă în ședința preliminară s-au constatat temeiurile prevăzute în art. 332, instanța, prin sentință motivată, încetează procesul penal în cauza respectivă,

- Textul art. 352 alin. (3) C. pr. pen. al RM, care prevede:

(3) Instanța de judecată soluționează, prin încheiere, chestiunile prevăzute în art. 346 - 351.

toate - în partea în care, conform sensului atribuit în practica de interpretare și de aplicare a acestor norme, se înțelege că instanțele naționale, în ședința preliminară, sunt în drept să dispună amânarea soluției asupra cererilor sau demersurilor de încetare a procesului printr-o încheiere nemotivată, pentru a se expune ulterior ori odată cu soluționarea fondului.

12.3. Textul art. 346 teza a II-a C. pr. pen. al RM, care prevede:

În cazul în care cererile, demersurile sau recuzările au fost respinse, ele pot fi înaintate repetat în ședință la judecarea cauzei.

- Textul art. 437 alin. (1) pct. 4) și alin. (2) C. pr. pen. al RM, care prevede:

(1) Pot fi atacate cu recurs:

(...)

4) alte hotărâri penale pentru care legea prevede această cale de atac.

(2) Încheierile pot fi atacate cu recurs numai odată cu sentința, cu excepția cazurilor când, potrivit legii, pot fi atacate separat cu recurs.

în măsura în care omite să acorde în mod expres dreptul părților în proces de a contesta cu recurs separat hotărârea (încheierea) emisă în cadrul ședinței preliminare privind respingerea ori refuzului de a răspunde la cererii sau demersul de încetare a procesului penal.

în raport cu prevederile art. 20, art. 23 și art. 26 și art. 119 din Constituția Republicii Moldova.

III. CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ

13. La data de 12 aprilie 2018, Antonia BERNAVSCHI depune la Procuratura Anticorupție o plângere, înregistrată sub nr. 1-165pr/18. De asemenea, la 12 aprilie 2018 a fost depusă o altă plângere, înregistrată sub nr. 1-166pr/18. Procurorul în Procuratura Anticorupție, Grigore NICULIȚĂ, prin ordonanță, la 23 aprilie 2018, conexează procesele penale nr. 1-165pr/18 și nr. 1-166pr/18, într-un singur proces, fiindu-i atribuit numărul comun 1-165pr/18.

14. Prin Ordonanța Procurorului în Procuratura Anticorupție, Grigore NICULIȚĂ, din 11 mai 2018, se constată că, după o examinare completă și obiectivă a circumstanțelor cauzei, sub toate aspectele, **se dispune refuzul în pornirea urmăririi penale în privința domnului Constantin ȚUȚU.**

Procurorul constată faptul că:

- (...) probele acumulate în prezenta cauză penală sunt bazate pe declarațiile martorilor (...), probatoriul existent la procesul penal nu demonstrează săvârșirea unei fapte prejudiciabile de către Constantin ȚUȚU.

- reieșind din baza probatorie administrată în cadrul urmăririi penale, apreciind-o în ansamblu, sub toate aspectele și în mod obiectiv, consideră lipsa elementelor infracțiunii și epuizarea tuturor mijloacelor legale de a acumula probe suplimentare care ar demonstra existența faptei prejudiciabile în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 326 alin. (3) lit. a) C. pen. al RM, **care, ca consecință, determină încetarea procesului penal.**

- analizând materialul probatoriu al procesului penal, apreciindu-l în ansamblu, sub toate aspectele și în mod obiectiv, se atestă lipsa elementelor infracțiunii de trafic de influență și anume modalitățile faptice ale laturii obiective, manifestate prin pretindere, acceptare și primire a mijloacelor bănești care nu se cuvin.

15. La 18 septembrie 2019, Procurorul general interimar, Dumitru ROBU, anulează *abuziv*, după o perioadă de 17 luni, ordonanța procurorului din 11 mai 2018 și pornește urmărirea penală sub nr. 2019978200, conform semnelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 326 alin. (3) lit. a) C. pen. al RM, **în scopul cercetării complete și multilaterale a speței.**

Mai mult ca atât, se menționează că procurorul în Procuratura Anticorupție, Grigore NICULIȚĂ, **nu a examinat probele în ansamblu, din punct de vedere al coroborării lor, și nu a luat toate măsurile relevante, prin ce s-a subminat concluzia procurorului.**

După redeschiderea ilegală a procesului penal, cauza penală respectivă a revenit în gestiunea aceluiași procuror în Procuratura Anticorupție, Grigore NICULIȚĂ, care anterior a dispus refuzul în pornirea urmăririi penale în privința lui Constantin ȚUȚU.

16. Ordonanța Procurorului General interimar, Dumitru ROBU, din 18 septembrie 2019 este ilegală, fiind incompatibilă cu standardele naționale și internaționale. Fiind constatat acest ultim fapt de către partea apărării, la data de 22 ianuarie 2020 a fost contestată această ordonanță a Procurorului general interimar, Dumitru ROBU, în instanța de judecată, având la bază prevederile art. 6 din CEDO, art. 66 alin. (2) pct. 18) și 27) și art. 68 alin. (1) pct. 7) și 14), precum și art. 313 C. pr. pen. al RM.

17. La 01 octombrie 2019, Procurorul General interimar, Dumitru ROBU, **a pornit urmărirea penală nr. 2019670194**, conform semnelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 330² alin. (2) C. pen. al RM.

18. Prin Ordonanța procurorului din 06 februarie 2020 s-a dispus conexarea cauzelor penale nr. 2019978200 și nr. 2019670194, într-o singură procedură, cu atribuirea numărului unic 2019978200.

19. **La 28 aprilie 2020**, Procuratura Anticorupție pornește urmărirea penală nr. 2020960030, pe faptul escrocheriei săvârșite în proporții deosebit de mari, prevăzută la art. 190 alin. (5) C. pen. al RM.

20. Prin ordonanța procurorului din 28 aprilie 2020 se conexează cauzele penale nr. 2019978200 și 2020960030, într-o singură cauză cu atribuirea numărului unic de evidență 2019978200.

21. La 29 aprilie 2020, prin ordonanța procurorului în Procuratura Anticorupție, Grigore NICULIȚĂ, a fost dispusă disjungerea într-o procedură separată a materialelor din cauza penală nr. 2019978200, pe faptul săvârșirii infracțiunilor prevăzute de art. 326 alin. (3) lit. a) C. pen. al RM și art. 190 alin. (5) C. pen. al RM, fiind atribuit cauzei penale disjuncte numărul 2020960031.

22. Incriminarea infracțiunilor prevăzute de art. 326 alin. (3) lit. a) C. pen. al RM și art. 190 alin. (5) C. pen. al RM **au la bază același sistem de fapte și circumstanțe absolut identice, care au fost descrise în ordonanța de pornire a urmăririi penale din 18 septembrie 2019**, care, anterior, au fost invocate de către procurorul din Procuratura Anticorupție, Grigore NICULIȚĂ (ordonanța din 11 mai 2018), ca nefiind demonstrată săvârșirea vreunei fapte prejudiciabile de către Constantin ȚUȚU. Mai mult, nu s-a administrat, la etapa urmăririi penale, absolut nicio probă pentru demonstrarea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. 5) C. pen. al RM, conexându-se formal această

35

infracțiunea la cea prevăzută de art. 326 alin. (3) lit. a) C. pen. al RM, prin evidențierea unui singur sistem probator (cel de la art. 326 alin. (3) lit. a) C. pen. al RM).

23. La 29 mai 2020, prin încheierea judecătorului de instrucție din cadrul Judecătoriei Chișinău (sediul Ciocana), se dispune:

- *admiterea parțială a plângerii apărătorului Ivan UNGUREAN, susținută în ședința de judecată și de apărătorul Viorel BERLIBA, care acționează în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale lui Constantin ȚUȚU, în care au solicitat anularea ordonanței din 18 septembrie 2019 a Procurorului general interimar al Republicii Moldova, Dumitru ROBU, prin care s-a dispus anularea ordonanței de refuz în pornirea urmăririi penale din 11 mai 2018 și dispusă pornirea urmăririi penale în baza art. 326 alin. (3) lit. a) C. pen. al RM;*

- *se obligă procurorul să lichideze încălcările depistate ale drepturilor și libertăților lui Constantin ȚUȚU, la emiterea ordonanței din 18 septembrie 2019 a Procurorului general interimar al Republicii Moldova, Dumitru ROBU, și conturate în toate amănuntele în conținutul prezentei încheieri, inclusiv și consecințele acestora.*

Încheierea este irevocabilă.

În contextul pronunțării încheierii din 29 mai 2020 se constată următoarele:

23.1. (...) **Procurorul general interimar al Republicii Moldova, Dumitru ROBU, nu a avut niciun temei juridic pentru a verifica legalitatea ordonanței din 11 mai 2018, or, atât din conținutul ordonanței Procurorului general interimar al Republicii Moldova din 18 septembrie 2019, cât și din materialele prezentate în cadrul prezentei plângeri, nu s-a stabilit existența cărorva plângeri în ordinea art. 299-299² C. pr. pen. al RM din partea participanților la procesul penal, care ar oferi posibilitatea Procurorului general interimar al Republicii Moldova, Dumitru ROBU, de a interveni pentru a verifica legalitatea ordonanței din 11 mai 2018, în ordinea art. 299-299² C. pr. pen. al RM.**

23.2. (...) **În cazul din speță, Procurorul general interimar al Republicii Moldova, Dumitru ROBU, a decis anularea ordonanței de refuz din 11 mai 2018, după 17 luni de la adoptarea acesteia, fără a invoca vreun temei expres prevăzut de art. 274 alin. (7) C. pr. pen. al RM, făcând o apreciere viceversa a probelor deja apreciate de către procurorul Grigore NICULIȚĂ, prin ordonanța din 11 mai 2018.**

23.3. (...) **Interpretarea normelor procesual-penale, la care a recurs Procurorul general interimar al Republicii Moldova, Dumitru ROBU, de a anula ordonanța din 11 mai 2018 privind refuzul în pornirea urmăririi penale în privința lui Constantin ȚUȚU și de a porni**

urmărirea penală ulterior faptelor constatate prin ordonanța din 11 mai 2018, este contrară principiilor fundamentale în materie penală și, totodată, antrenând violarea dreptului la un proces echitabil, în sensul art. 6 din CEDO, asigurarea căruia ține de domeniul obligației pozitive a statului (Cauza Guincho c. Portugalia (Hotărârea din 10 iulie 1984, pct. 38). Sau, procurorul, la rândul său, în numele statului, este direct responsabil de executarea obligației pozitive a statului în sensul asigurării legalității procesului penal și implicit dreptul petiționarului la un proces echitabil, în sensul art. 6 din CEDO.

23.4. (...) Instanța de judecată apreciază critic argumentele procurorului Grigore NICULIȚĂ, aduse în ședința de judecată, precum că „întrucât nu au fost stabilite toate circumstanțele cazului, astfel că Procurorul general interimar corect și legal a emis ordonanța din 18 septembrie 2019”, de vreme ce însuși procurorul Grigore NICULIȚĂ, având la bază probatoriul acumulat și prin analiza tuturor circumstanțelor cazului, la emiterea ordonanței din 11 mai 2018, a constatat lipsa elementelor infracțiunii de trafic de influență și anume modalitățile faptice ale laturii obiective manifestate prin pretindere, acceptare și primire a mijloacelor bănești ce nu i se cuvin, în privința lui Constantin ȚUTU.

23.5. (...) Procurorul general interimar al Republicii Moldova, Dumitru ROBU, nu a invocat niciun temei prevăzut de art. 274 alin. (7) C. pr. pen. al RM, care i-ar fi permis anularea ordonanței din 11 mai 2018 de refuz în pornirea urmăririi penale.

23.6. (...) În prezența circumstanțelor dezvăluite mai sus, încălării prevederilor legale, care reglementează desfășurarea procesului penal, admise la adoptarea ordonanței din 18 septembrie 2019, NU POT FI ÎNLĂTURATE DECÂT PRIN ADMITEREA PARȚIALĂ A PLÂNGERII, instanța de judecată dispunând admiterea în parte a plângerii avocaților și, corespunzător, obligând procurorul să lichideze încălcările depistate ale drepturilor și libertăților lui Constantin ȚUTU, conturate în toate amănuntele în conținutul încheierii, inclusiv consecințele acestora.

24. Faptul că instanța de apel a **anulat o încheiere irevocabilă**, care nu putea fi contestată de către procuror în baza legii, nu exclude problemele atestate și invocate în plângerile părții apărării și în încheierea judecătorească din 29 mai 2020. Mai mult, prin decizia Curții de apel Chișinău din 10 septembrie 2020, se conchide că „Colegiul penal reține că la momentul examinării plângerii (deși plângerea a fost depusă până la trimiterea cauzei penale în instanța de judecată, iar instanța de apel în mod arbitrar a conchis asupra momentului examinării plângerii, dar nu a celui de înaintare a acesteia) **cauza penală se afla pe rolul Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani), unde**

procurorul nu poate interveni pentru anularea vreunei ordonanțe, iar la examinarea cauzei în fond urmează a se expune și asupra argumentelor expuse în plângere.

25. La data de 5 august 2021, partea apărării a depus o cererea referitor la încetarea procesului penal în privința inculpatului Constantin ȚUȚU în cauza penală nr. 2020960031 (dosar în judecată nr. 1-20047843-12-1-11052020 14010052)), solicitându-se:

1) încetarea, prin sentință motivată, a procesului penal în cauza nr. 2020960031 (dosar în judecată nr. 1-20047843-12-1-11052020), în conformitate cu art. 350, raportat la art. 332 C. pr. pen. al RM, prin operarea nemijlocită a art. 391 alin. (1) pct. 6) C. pr. pen. al RM;

2) constatarea și pronunțarea motivată asupra faptului că a avut loc încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale domnului Constantin ȚUȚU, prin prisma art. 6 din CEDO și art. 4 din Protocolul nr. 7 la CEDO, operându-se cu art. 29 alin. (4) din C. pr. pen. al RM.

26. La data de 26 octombrie 2021, instanța de judecată, audiind părțile referitor la poziția acestora privind plângerea susținută la data de 5 august 2021 a decis (fără a se retrage în camera de deliberare și fără a formula o hotărâre motivată în acest sens), că soluția privitor la cererea depusă va fi oferită odată cu soluționarea fondului.

27. La data de 26 octombrie 2021, în ședința de judecată (etapa ședinței preliminare) a fost depusă și o altă cerere referitor la la încetarea procesului penal în privința inculpatului Constantin ȚUȚU, în cauza penală nr. 1-20047843-12-1-11052020, fiind încălcat dreptul fundamental la un proces echitabil, contrar normativului național și art. 6 din CEDO.

28. Prin cererea depusă la data de 26 octombrie 2021 s-a solicitat:

1) aplicarea directă a art. 6 din CEDO;

2) încetarea, prin sentință motivată, a procesului penal în cauza nr. 1-21033721-12-1-05032021-2 , în conformitate cu art. 350 C. pr. pen. al RM, raportat la art. 332 C. pr. pen. al RM, având în vedere că participarea apărătorului la recunoașterea în calitate de bănuț și învinuit a lui Constantin ȚUȚU era obligatorie, conform legislației, însă acest lucru nu a fost asigurat, contrar art. 69 C. pr. pen. al RM și art 6 din CEDO;

3) constatarea și pronunțarea motivată asupra faptului că a avut loc încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale inculpatului Constantin ȚUȚU, prin prisma art. 6 par. 1 din CEDO.

29. În cadrul ședinței din 26 octombrie 2021, instanța de judecată, audiind părțile referitor la poziția acestora privind plângerea susținută la data de 26 octombrie 2021 a decis (fără a se retrage

în camera de deliberare și fără a formula o hotărâre motivată în acest sens), că soluția privitor la cererea depusă va fi oferită odată cu soluționarea fondului.

30. Rezultă clar că aceste probleme au fost ridicate în fața judecătorului de fond, pentru a le soluționa (prin admitere ori respingere), expunându-se motivat asupra cererii depuse, prin respectarea dreptului la un proces echitabil al inculpatului, în particular asupra altor probleme constatate în fapt și care oferă temei pentru încetarea procesului penal în ședința preliminară. Numai prin soluționarea motivată a cererii (cererilor) depuse de încetare a procesului penal în ședința preliminară *s-ar asigura respectarea cadrului normativ în vigoare și a sistemului de garanții vizând asigurarea efectivă și reală a drepturilor și libertăților fundamentale ale inculpatului, în special prin prisma ansamblului de considerente constituționale, care au caracter obligatoriu și imediat (în cadrul ședinței preliminare, prin încetarea procesului penal, în conformitate cu legislația în vigoare).* Or, pe măsură ce odată identificate temeiuri legale de încetare a procesului penal în ședința preliminară, fără a se înceta procesul penal propriu-zis, la cererea inculpatului, s-ar invoca asupra aplicării considerentelor constituționale nu imediat și efectiv, dar tocmai odată cu soluționarea cauzei în fond, perpetuându-se în timp încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale de la etapa ședinței preliminare până la soluționarea în fond a cauzei.

IV. REFERITOR LA ADMISIBILITATE

31. *Excepția de neconstituționalitate* reprezintă o procedură de inițiere de către instanța ordinară de judecată, la inițiativa părților sau din oficiu, a controlului conformității unei legi sau a unui alt act normativ, cu normele constituționale. Ea reflectă existența raportului triumfiular între *partea aflată în proces, instanța de judecată*, în fața căreia se invocă neconstituționalitatea, și *Curtea Constituțională, chemată să soluționeze excepția de neconstituționalitate*.

Astfel, potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016 privind interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție, s-a stabilit procedura de exercitare a controlului constituționalității legilor de către Curtea Constituțională. Prin urmare, considerăm necesar de a fi constată admisibilitatea prezentei excepții de neconstituționalitate prin filtrul stabilit în Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al prevederilor art. 7 alin. (3¹) C. pr. pen. al RM.

A. *Suntem în prezența unei incertitudini privind constituționalitatea unei legi, în speță a art. 342, 346, 350, 352 C. pr. pen. al RM, norme care urmează a fi aplicate de către prima instanță în cadrul ședinței preliminare în legătură cu examinarea cererilor de încetare a procesului penal, eventual și de instanța de recurs.*

B. *Potrivit art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, Legea nr. 122-XV din 14 martie 2003 - Codul de procedură penală al Republicii Moldova - poate constitui obiectul unei excepții de neconstituționalitate, fiind lege organică.*

C. *Excepția de neconstituționalitate este ridicată de către o parte din proces (partea apărării), parte a cărei drepturi și interese pot fi afectate prin aplicarea unei norme neconstituționale la soluționarea cauzei.*

D. *Nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate sau o formulare similară a normei invocate.*

În baza celor expuse, solicităm de a fi declarată admisibilă prezenta sesizare pentru a fi examinate în fond a pretențiilor de neconstituționalitate a:

dispozițiilor cuprinse în textul art. 342, 346, 350, 352, 437 C. pr. pen. al RM, în raport cu prevederile art. 20, 23, 26, 119 din Constituția Republicii Moldova.

V. ARGUMENTAREA INCIDENTEȚEI UNUI DREPT SAU A MAI MULTOR DREPTURI DIN CONSTITUȚIE

32. Una dintre condițiile obligatorii pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept din Constituție în cauza concretă pendinte în fața instanțelor de judecată. Curtea trebuie să verifice, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință în vreun drept fundamental (*Decizia Curții Constituționale nr. 8 din 24 ianuarie 2020, pct. 27; Decizia Curții Constituționale nr. 24 din 2 martie 2020, pct. 18; Decizia Curții Constituționale nr. 63 din 11 iunie 2020, pct. 19; Decizia Curții Constituționale nr. 64 din 11 iunie 2020, pct. 19*).

33. Cu privire la incidența art. 23 din Constituție, Curtea menționează că acesta implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile (*Hotărârea Curții Constituționale nr. 12 din 14 mai 2018, pct. 38; Hotărârea Curții Constituționale nr. 22 din 1 octombrie 2018, pct. 32; Hotărârea Curții Constituționale nr. 24 din 17 octombrie 2019, pct. 110*). În jurisprudența sa, Curtea a menționat că testul calității legii se efectuează prin raportare la un drept fundamental (*Decizia Curții Constituționale nr. 38 din 8 iulie 2016, pct. 35; Decizia Curții Constituționale nr. 44 din 22 mai 2017, pct. 18*).

34. Curtea a stabilit că problema calității unei legi nu reprezintă o problemă de constituționalitate atât timp, cât nu este afectat un drept fundamental (*Hotărârea Curții Constituționale nr. 29 din 12 decembrie 2019, pct. 19; Hotărârea Curții Constituționale nr. 6 din 10 martie 2020, pct. 25; Decizia Curții Constituționale nr. 16 din 10 februarie 2020, pct. 17*).

35. În interpretările raportate la dispozițiile constituționale, Curtea Constituțională a Republicii Moldova evidențiază încălcarea principiilor de previzibilitate, claritate al legii, pe care le invocă și autorul sesizării, inclusiv prin referire la:

- Art. 20 alin. (1) din Constituția Republicii Mioldova, care prevede că *orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime; În sesizare este ridicată problema generală de drept privind accesul la justiție a persoanelor, care pretind că le sunt aduse ingerințe drepului la încetare a procesului în cadrul ședinței preliminare, precum și în procesul de contestare a soluției instanței asupra cererii de încetare a procesului prin intermediul căilor de atac disponibile conform prevederilor C. pr. pen. al RM (recurs).*

- Art. 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, care statuează că *statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile*

toate legile și alte acte normative;. Cu privire la incidența art. 23 din Constituție, Curtea a reținut că acesta nu are o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul excepției de neconstituționalitate trebuie să demonstreze, în mod argumentat, existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție (*Decizia Curții Constituționale nr. 6 din 11 ianuarie 2021, pct. 21; Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 12 ianuarie 2021, pct. 22*). **În sesizare este invocată incidența acestui drept constituțional, prin raportare și la alte drepturi constituționale – dreptul de acces la justiție, dreptul la apărare, dreptul la exercitarea căilor de atac** (neclariatarea prevederilor art. 342, 352 C. pr. pen. al RM privitor la motivarea încheierilor de respingere a cererilor de încetare a procesului, din perspectiva omisiunilor legislative, dar și a practicii de aplicare și interpretare a normelor).

- Art. 26 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, care prevede că *fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale*. Curtea Constituțională subliniază că dreptul la apărare - ca garanție a dreptului la un proces echitabil - cuprinde totalitatea drepturilor și a regulilor procedurale, care îi acordă persoanei posibilitatea de a se apăra împotriva acuzațiilor care i se aduc și de a contesta învinuirile, în vederea demonstrării nevinovăției sale.

Dreptul inculpatului și apărătorului său fac parte din ansamblul de drepturi, prevăzute în art. 66 și art. 68 C. pr. pen. al RM, care trebuie să asigure realizarea dreptului la apărare și să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților, inclusiv de a ataca, în modul stabilit de lege, acțiunile și hotărârile instanței de judecată, în special în cazul pronunțării încheierilor nemotivate privind refuzul de a dispune încetarea procesului.

- Art. 119 din Constituția Republicii Moldova, care prevede (*folosirea căilor de atac*) că *împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organelle de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii*. **Incidența acestei norme o susținem pe deplin, deoarece este spusă criticii, de principiu, clariatarea și previzibilitatea dreptului de verificare, în al doilea grad de jurisdicție, a legalității omisiunii de a da curs cererilor de încetare a procesului penal în cadrul ședinței preliminare, inclusiv din perspectiva omisiunilor legislative din conținutul art. 346 și art. 437 C. pr. pen. al RM, iar acest fapt afectează realizarea dreptului constituțional la exercitarea căilor de atac în condițiile legii.(recurs).**

**VI. EXPUNEREA PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI,
PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII**

36.

Susținem că dispozițiile cuprinse în textul art. 342, 346, 350, 352, 437 C. pr. pen. al RM sunt neconstituționale în raport cu prevederile art. 20, 23, 26, 119 din Constituția Republicii Moldova,

pentru următoarele motive:

36.1. Potrivit art. 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle (...).

Adică, în fapt, anume statul ia măsuri adecvate, de ordin legislativ sau de altă natură, pentru transpunerea în viață a drepturilor garantate ale persoanei. Mai mult decât atât, tot statul are rolul să garanteze că o anumită autoritate competentă va hotărî, într-un mod efectiv, dar nu iluzoriu, și într-un termen rezonabil, asupra încălcării unor drepturi ori libertăți fundamentale ale persoanei.

36.2. În această gamă de obligațiuni asumate ale statului, în cadrul unui proces penal, intervine și obligativitatea acestuia de examinare a plângerilor formulate referitor la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, prin asigurarea posibilității de recurs efectiv. În același sens, intervine o garanție cu efect final – autoritățile competente vor da curs oricărei plângeri care a fost recunoscută ca întemeiată ori nu va da curs celor neîntemeiate, motivându-și, în mod legal și detaliat, soluția adoptată.

36.3. Anume acest mecanism, care garantează dreptul de a depune o cerere/plângere individuală în cadrul procesului penal, afectându-se drepturile și libertățile fundamentale ale omului, reprezintă una dintre premisele eficacității sistemului normativ, propulsând mecanismul de apărare a drepturilor omului.

36.4. Potrivit Deciziei nr. 112 din 1 octombrie 2020 (pct. 21), Curtea Constituțională notează că stabilirea unor temeuri privind încetarea procesului penal reglementată de art. 391 C. pr. pen. al RM ține de politica procesual-penală a statului.

36.5. Deci, este un element important ca legislația procesual-penală să fie interpretată și aplicată strict într-un mod în care să asigure drepturile și libertățile fundamentale ale omului într-un mod practic și efectiv, dar nicidecum teoretic și iluzoriu.

36.6. În acest sens, operând cu art. 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor și a Libertăților Fundamentale (*în continuare* – CEDO), statele contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Titlul I din CEDO (în particular, dreptul la

un proces echitabil). Protecția juridică a drepturilor și libertăților garantate de CEDO revine, în primul rând, autorităților naționale.

36.7. Art. 20 din Constituția Republicii Moldova statuează că *orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nicio lege nu poate îngreși accesul la justiție.*

36.8. Prin raportare la art. 21 din Constituția Republicii Moldova, stabilim că *orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.*

36.9. Art. 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova invocă la dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle, în particular că *anume statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.*

36.10. În același curs de premise legale se înscrie și art. 26 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, care declară că *fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.*

REFERITOR LA NE/MOTIVAREA ÎNCHEIERILOR DE A REFUZA ÎNCETAREA PROCESULUI ÎN ȘEDINȚĂ PRELIMINARĂ

36.11. Conform art. 345 alin. (3)-(4) C. pr. pen. al RM, ședința preliminară constă în **soluționarea**, cu participarea părților, a chestiunilor legate de punerea pe rol a cauzei. Ședința preliminară se ține cu respectarea condițiilor generale de judecare a cauzei, care se aplică în mod corespunzător.

În cadrul ședinței preliminare, instanța de fond nu cercetează probe, dar numai chestiuni legate de punerea pe rol a cauzei, fiind o etapă facultativă la examinarea cauzei în fond.

În ședința preliminară se soluționează chestiunile privind:

- 1) cererile și demersurile înaintate, precum și recuzările declarate;
- 2) lista probelor care vor fi prezentate de către părți la judecarea cauzei;
- 3) trimiterea cauzei după competență sau, după caz, **încetarea, totală sau parțială, a procesului penal;**
- 4) suspendarea procesului penal;
- 5) fixarea termenului de judecată;
- 6) măsurile preventive și de ocrotire.

36.12. Operând cu art. 350 alin. (1), alin. (3) C. pr. pen. al RM, **dacă în ședința preliminară s-au constatat temeiurile prevăzute în art. 332 C. pr. pen. al RM, instanța, prin sentință motivată, încetează procesul penal în cauza respectivă.** Copia de pe sentința de încetare a procesului penal se înmânează părților și persoanelor interesate, **explicându-li-se modul și ordinea de atac.**

36.13. În conformitate cu art. 332 alin. (1)-(2), alin. (3)-(4) C. pr. pen. al RM, în cazul în care, pe parcursul judecării cauzei, se constată vreunul din temeiurile prevăzute în art. 275 pct. 5)–9), art. 285 alin. (2), precum și în cazurile prevăzute în art. 53-60 C. pen. al RM, instanța, prin **sentință motivată, încetează procesul penal în cauza respectivă.** În cazul în care fapta persoanei constituie o contravenție administrativă, instanța încetează procesul penal și, concomitent, soluționează cauza conform prevederilor C. con. al RM. **Sentința de încetare a procesului penal poate fi atacată cu apel sau, după caz, cu recurs în instanța ierarhic superioară, în modul prevăzut de C. pr. pen. al RM.** În cazul prevăzut la art. 275 pct. 4) C. pr. pen. al RM, încetarea procesului penal nu se admite **fără acordul inculpatului.** În acest caz, procedura continuă în mod obișnuit.

În doctrină se susține, în același sens, că sentința de încetare a procesului penal, emisă în cadrul ședinței preliminare poate fi atacată „**numai cu recurs, (...) în condițiile art. 400 alin. (1), art. 437 alin. (1) pct.1) și 3) C. pr. pen. al RM**” (ROMAN D. *Încetarea procesului penal în ședința de judecată și particularitățile sentinței de încetare.* Disponibil: <https://juridicemoldova.md/9034/incetarea-procesului-penal-in-sedinta-de-judecata-si-particularitatile-sentinei-de-incetare.html>. Accesat: 30 octombrie 2021).

36.14. Art. 275 pct. 4)-9) C. pr. pen. al RM invocă următoarele temeiuri de încetare a procesului penal: a intervenit termenul de prescripție sau amnistia (pct. 4)); a intervenit decesul făptuitorului (pct. 5)); lipsește plângerea victimei în cazurile în care urmărirea penală începe, conform art. 276, numai în baza plângerii acesteia sau plângerea prealabilă a fost retrasă (pct. 6)); în privința unei persoane există o hotărâre judecătorească definitivă în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeiuri (pct. 7)); în privința unei persoane există o hotărâre neanulată de nîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale pe aceleași acuzații (pct. 8)); există alte circumstanțe prevăzute de lege care condiționează excluderea sau, după caz, exclud urmărirea penală (pct. 9)).

36.15. În conformitate cu art. 285 alin. (2) C. pr. pen. al RM, încetarea urmăririi penale are loc în cazurile de nereabilitare a persoanei, prevăzute la art. 275 pct. 4)–9) C. pr. pen. al RM, precum și dacă există cel puțin una din cauzele prevăzute la art. 53 C. pen. al RM sau dacă se constată că: 1) plângerea prealabilă a fost retrasă de către partea vătămată, a fost încheiată o tranzacție în cadrul

procesului de mediere sau părțile s-au împăcat – în cazurile în care urmărirea penală poate fi pornită numai în baza plângerii prealabile sau legea penală permite împăcarea; 2) persoana nu a atins vârsta la care poate fi trasă la răspundere penală; 3) persoana a săvârșit o faptă prejudiciabilă fiind în stare de iresponsabilitate și nu este necesară aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical.

36.16. În fapt și în drept, procesul penal parcurge mai multe etape, care sunt caracterizate prin diferite nivele de probare a vinovăției persoanelor bănuite/învinuite/inculpate/condamnate. Acest parcurs debutează cu existența unor bănuieli rezonabile că persoana în cauză a săvârșit o infracțiune până la etapa în care, pe baza unor probe, rezultă, dincolo de orice îndoială rezonabilă (*Decizia Curții Constituționale a României nr. 249 din 20 aprilie 2021, pct. 15*), precum că inculpatul a săvârșit infracțiunea incriminată (căpătând statut de *condamnat*).

36.17. Făcând alegație la opiniile de certă valoare științifică, exhaustiv fundamentate și expuse în literatura de specialitate autohtonă (*ROMAN D. Încetarea procesului penal în ședința de judecată și particularitățile sentinței de încetare, op. cit.*), atestăm faptul că

„a) doar până la examinarea probelor sunt aplicabile numai temeiurile privind amnistia sau prescripția. După examinarea probelor aceste temeiuri conduc la adoptarea unei sentințe de condamnare (art. 389 alin. (4) pct. 2) și pct. 3) C. pr. pen. al RM);

b) doar după examinarea probelor sunt aplicabile următoarele temeiuri: 1) persoana a săvârșit o faptă prejudiciabilă fiind în stare de iresponsabilitate și nu este necesară aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical; 2) procurorul a renunțat de la învinuire; 3) în cazurile prevăzute în art. 54-56 C. pen. al RM (liberarea de răspundere penală a minorilor; liberarea de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională; liberarea în legătură cu renunțarea de bunăvoie la săvârșirea infracțiunii; 4) în cazurile conform art. 391 alin. (1) pct. 6) C. pr. pen. al RM și art. 57 C. pen. al RM (liberarea de răspundere penală în legătură cu căința activă) sau art. 58 C. pen. al RM (liberarea de răspundere penală în legătură cu schimbarea situației); 5) fapta persoanei constituie o contravenție;

c) la toate etapele, atât în ședință preliminară cât și după cercetarea judecătorească se aplică următoarele temeiuri: 1) a intervenit decesul făptuitorului; 2) lipsește plângerea victimei în cazurile în care urmărirea penală începe, conform art. 276, numai în baza plângerii acesteia sau plângerea prealabilă a fost retrasă; 3) a fost încheiată o tranzacție în cadrul procesului de mediere sau părțile s-au împăcat – în cazurile în care urmărirea penală poate fi pornită numai în baza plângerii prealabile sau legea penală permite împăcarea; 4) în privința unei persoane există o hotărâre judecătorească definitivă în legătură cu aceeași acuzație sau prin care s-a constatat

imposibilitatea urmăririi penale pe aceleași temeuri; 5) în privința unei persoane există o hotărâre neanulată de neîncepere a urmăririi penale sau de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire penală sau de clasare a procesului penal pe aceleași acuzații; 6) persoana nu a atins vârsta la care poate fi trasă la răspundere penală; 7) există alte circumstanțe prevăzute de lege care exclud sau condiționează pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală, art. 391 alin. (1) pct. 6) C. pr. pen. al RM (cu excepția cazurilor prevăzute de art. 57 și 58 C. pen. al RM)”.

Adică, este evident faptul că la etapa ședinței preliminare sunt active, pentru a fi puse în mișcare, multiple temeuri de încetare a procesului penal (lit. a); c) invocate supra).

36.18. Odată depusă o cerere de încetare a procesului penal la etapa ședinței preliminare, semnată și de către inculpat, se identifică certitudinea acordului inculpatului de a înceta acest proces penal, în ipoteza temeiurilor prevăzute la art. 275 pct. 4)-9) C. pr. pen. al RM, inclusiv și referitor la expirarea termenului de prescripție a tragerii la răspundere penală (când acest acord este obligatoriu; acordul nu trebuie interpretat extensiv defavorabil, prin obligativitatea inculpatului de a recunoaște vinovăția – mutatis mutandis Cauza Felix Guțu c. Republica Moldova (Hotărârea din 20 octombrie 2020, definitivă la 20 ianuarie 2021, pct. 60-62).

36.19. Cererea depusă de încetare a procesului penal în ședința preliminară vizează o garanție prevăzută de lege, inclusiv din perspectiva eficienței mijloacelor juridice aplicate de către stat, în conformitate cu legislația în vigoare. Or, temeiurile de încetare a procesului penal reprezintă temeuri de nereabilitare, iar în cazurile incidenței acestor temeuri - o sentință de condamnare nu poate fi pronunțată decât în cazul temeiului prevăzut de art. 275 pct. 4) C. pr. pen. al RM, în speță dacă inculpatul nu-și dă acordul la încetarea procesului penal (fiind pronunțată o sentință de condamnare, fără stabilirea pedepsei (cu liberarea de pedeapsă penală) – în cazul expirării termenului de **prescripție** ori cu stabilirea pedepsei și cu eliberare de executarea ei în cazul amnistiei).

36.20. Cu ate cuvinte, continuarea procesului penal, în prezența temeiurilor de încetare a acestuia prevăzute la lit. a), lit. c) invocate supra este posibilă doar în cazurile în care nu este acordul inculpatului de încetare pe temeiul intervenției prescripției penale. În acest sens, se stabilește că legiuitorul a dat posibilitatea persoanelor care au fost urmărite pentru săvârșirea unor infracțiuni și care se consideră nevinovate - să-și demonstreze nevinovăția. Adică, în situația în care inculpatul optează pentru continuarea procesului penal, acesta își asumă totodată și riscul ca, în urma analizei pe care judecătorul o face, să nu se adopte o soluție de achitare (în cazul expirării termenelor de

prescripție, în lipsa acordului inculpatului, alegerea fiind făcută între o sentință de achitare și o sentință de condamnare, dar nicidecum o sentință de încetare a procesului penal), fiind firesc să suporte consecințele alegerii pe care au făcut-o (*Decizia Curții Constituționale a României nr. 301 din 11 mai 2021, pct. 12*).

36.21. Pe măsură ce a fost demarată o procedură de încetare a procesului penal în ședința preliminară, prin depunerea cererii semnate inclusiv sau exclusiv de către inculpat (*obligativitatea semnării cererii de încetare a procesului penal de către inculpat, prin care își exprimă acordul la încetare, este doar în cazul temeiului invocat la art. 275 pct. (4) C. pr. pen. al RM*), instanța de judecată poate adopta două soluții, prevăzute de lege:

1. **De a admite cererea:**

- în baza art. 350 alin. (1), alin. (3) C. pr. pen. al RM, **dacă în ședința preliminară s-au constatat temeiurile prevăzute în art. 332**, instanța de judecată emite o **sentință motivată**, prin care **încetează procesul penal în cauza respectivă**. **Această sentință este susceptibilă pentru a fi contestată, în modul prevăzut de lege.**

2. **De a respinge cererea:**

- în fapt, o asemenea soluție se desprinde din contextul art. 350 alin. (1) C. pr. pen. al RM, în particular precum că **în ședința preliminară se constată temeiurile prevăzute în art. 332 C. pr. pen. al RM ori, de altfel, nu se constată**. Însă, o motivare a soluției nu se identifică în acest ultim caz, afectându-se drepturile și libertățile inculpatului. **Adică, soluția de admitere a cererii de încetare a procesului penal la etapa ședinței preliminare urmează a fi motivată prin sentință, fiind pasibilă de contestare, iar soluția de respingere a acestei cereri nu se motivează în niciun mod și nici nu este susceptibilă de a fi contestată.**

36.22. Mai mult, în practica judiciară, în mod constant, în particular în speța pendinte în fața instanței constituționale, se adoptă și o a treia soluție, care nu rezultă din textul legii procesual-penale (în acest sens fiind apreciate reglementările normative prin prisma neclarității ei), în special:

- **instanța de judecată nu decide nici asupra caracterului întemeiat, nici asupra caracterului neîntemeiat al cererii de încetare a procesului penal la etapa ședinței preliminare, lăsând ca asupra acestei cereri să se expună instanța de judecată odată cu soluționarea fondului cauzei.**

36.23. O problemă distinctă reclamă conținutul art. 342 alin. (2), 352 alin. (3) C. pr. pen. al RM, în raport cu oportunitatea motivării încheierilor, care trebuie să fie emise de către instanța de judecată, pentru a se pronunța asupra cererilor sau demersurilor privind încetarea procesului penal.

Art. 6 pct. 21) C. pr. pen. al RM definește *încheierea* – drept o hotărâre adoptată de către instanța de judecată până la darea sentinței sau deciziei.

36.24. Practic același înțeles este atribuit de legiuitor acestei noțiuni (*încheierea*) în conținutul:

- art. 341 alin. (5) C. pr. pen. al RM - *toate celelalte hotărâri date de instanțe în cursul judecării cauzelor se numesc încheieri*. În baza acestei norme se înțelege că *încheierile* constau dintr-o varietate a hotărârilor penale care pot fi pronunțate de instanțele de judecată;

- art. 342 alin. (1) C. pr. pen. al RM - *toate chestiunile care apar în timpul judecării cauzei se soluționează prin încheiere a instanței de judecată*.

În art. 336 alin. (3) pct. 7) C. pr. pen. al RM este indicat că *procesul-verbal al ședinței de judecată trebuie să cuprindă (...) cererile și demersurile formulate de părți și de ceilalți participanți la proces și încheierile date de instanță, fie consemnate în procesul-verbal, fie întocmite separat, cu mențiunea respectivă în procesul-verbal (...)*.

36.25. Din analiza conținutului art. 342 C. pr. pen. al RM, cât și a art. 336 alin. (3) pct.7) C. pr. pen. al RM rezultă că există **două** categorii de încheieri care pot fi emise pe parcursul judecării cauzei.

În art. 342 alin. (2) C. pr. pen. al RM sunt enumerate exhaustiv încheierile din prima categorie, care sunt pronunțate pe parcursul judecării cauzei în forma unor documente aparte, fiind anexate la procesul-verbal al ședinței: încheierile privind măsurile preventive, privind măsurile de ocrotire și asigurătorii, privind soluționarea cererilor de recuzare; precum și încheierile prin care instanța de judecată se pronunță asupra declinării de competență, strămutării cauzei, privind oportunitatea dispunerii expertizei, precum și încheierile interlocutorii.

36.26. Prevederile art. 342 alin. (3) C. pr. pen. al RM, în particular - *încheierile instanței asupra celorlalte chestiuni se includ în procesul-verbal al ședinței de judecată* - denotă faptul că a doua categorie de încheieri sunt oricare altele (în afara celor expres indicate în alin. (2) din același articol), prin care instanța de judecată se pronunță asupra altor probleme ridicate pe parcursul judecării cauzelor.

36.27. În baza celor enunțate *supra* putem constata că, deși definește noțiunea de încheiere și stabilește două categorii distincte de încheieri, C. pr. pen. al RM nu prevede aspectele principale și principiale care ar trebui să fie incluse în conținutul unei încheieri, așa cum bunăoară, același C. pr. pen. al RM indică cu ocazia emiterii altor hotărâri penale (spre exemplu, art. 393-395, art. 417 C. pr. pen. al RM).

49

36.28. În baza prevederilor art. 144 alin. (1) C. pr. pen. al RM (privind dispunerea expertizelor de către instanța de judecată); art. 177 alin. (1¹) C. pr. pen. al RM (privind aplicarea măsurilor preventive de către instanța de judecată), art. 308 alin. (7) C. pr. pen. al RM (privind arestul preventiv și arestul la domiciliu); art. 348 C. pr. pen. al RM (privind trimiterea cauzei în instanța de judecată competentă) etc., se înțelege că încheierile prevăzute expres și exhaustiv în art. 342 alin. (2) C. pr. pen. al RM trebuie să fie *motivate. Din aceste considerente legiuitorul a prevăzut emiterea acestor acte procedurale ca documente distincte, care se anexează la procesul-verbal al ședinței de judecată.*

36.29. Odată ce nu sunt enumerate expres în art. 342 alin. (2) C. pr. pen. al RM, deducem, prin metoda excluderii, că încheierile privitor la cererile de încetare a procesului penal în cadrul ședinței preliminare, raportate la dispozițiile art. 352 alin. (3)-(5) C. pr. pen. al RM, nu se emit ca documente aparte și se includ în procesul-verbal al ședinței de judecată. De fapt, în procesul-verbal se consemnează, în baza art. 336 alin. (3) C. pr. pen. al RM, soluția adoptată privitor la respingerea cererii de încetare a procesului penal, după deliberare, cu/fără retragerea în camera de deliberare a completului de judecată.

Deci, motivarea încheierilor prevăzute de art. 342 alin. (3) C. pr. pen. al RM, adică și a celor emise în conformitate cu prevederile art. 352 C. pr. pen. al RM, nu este obligatorie și practic imposibilă, iar instanțele naționale, potrivit legislației interne, se limitează la pronunțarea soluției propriu-zise privitor la refuzul de a înceta procesul penal, în cel mai bun caz, ori refuza să răspundă cererii de încetare a procesului la etapa ședinței preliminare, calificându-le, fără explicații și motivare, ca fiind premature.

36.30. În acest sens, dreptul inculpatului de a beneficia de garanțiile prevăzute de lege, statuate expres ca fiind incidente la etapa ședinței preliminare, devine unul iluzoriu și neefectiv, iar prin prisma lăsării fără soluționare a unei cereri la această etapă, nefiind motivată vreo careva soluție în acest context, se încalcă dreptul la un proces echitabil al inculpatului. Mai mult decât atât, soluția instanței de judecată - de a lăsa cererea depusă de încetare a procesului penal la etapa ședinței preliminare - pentru a se pronunța asupra ei odată cu soluționarea fondului cauzei penale oferă caracter neefectiv garanțiilor prevăzute de lege pentru etapa ședinței preliminare a judecării cauzei penale, constituind o încălcare a prevederilor normativului procesual-penal.

REFERITOR LA OMISIUNEA DE A GARANTA CONTROLUL JUDICIAR ÎN AL DOILEA GRAD DE JURISDICȚIE AL ÎNCHEIERILOR DE RESPINGERE A CERERILOR PRIVIND ÎNCETAREA PROCESULUI PENAL ÎN ȘEDINȚĂ PRELIMINARĂ

36.31. În conformitate cu prevederile art. 322 alin. (4) C. pr. pen. al RM, sentința de încetare a procesului penal poate fi atacată cu apel sau, după caz, cu recurs în instanța ierarhic superioară, în modul prevăzut de C. pr. pen. al RM.

36.32. Conform pct. 40 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 5 din 19 iunie 2006 (*privind sentința judecătorească*), potrivit art. 332 alin. (4) C. pr. pen. al RM sentința de încetare a procesului penal poate fi atacată:

- cu recurs în cazul în care cauza s-a judecat în ședința preliminară (art. 345, art. 350 C. pr. pen. al RM) și
- cu apel - în cazul în care cauza s-a judecat în ordinea stabilită la art. 354-384 C. p. pen. al RM.

Art. 346 teza a II-a C. pr. pen. al RM prevede că *în cazul în care cererile, demersurile sau recuzările au fost respinse, ele pot fi înaintate repetat în ședință la judecarea cauzei, iar art. 437 alin. (1) pct. 4) și alin. (2) C. pr. pen. al RM invocă că pot fi atacate cu recurs (...)alte hotărâri penale pentru care legea prevede această cale de atac. Încheierile pot fi atacate cu recurs numai odată cu sentința, cu excepția cazurilor când, potrivit legii, pot fi atacate separat cu recurs.*

36.33. Analiza prevederilor art. 332, art. 437 C. pr. pen. al RM, prin prisma Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 5 din 19 iunie 2006, permite de conchide că recursul asupra sentinței de încetare a procesului penal se va examina conform procedurii stabilite de art. 437- 450 C. pr. pen. al RM, adică pe calea recursului împotriva hotărârilor judecătorești pentru care nu este prevăzută calea de atac apelul.

36.34. Nicio normă de procedură penală privind ședința preliminară (art. 345-352 C. pr. pen. al RM) sau care reglementează procedura recursului împotriva hotărârilor judecătorești, pentru care nu este prevăzută calea de atac apelul, nu indică la posibilitatea atacării, în al doilea grad de jurisdicție, a încheierilor emise în conformitate cu prevederile art. 352 alin. (3) C. pr. pen. al RM privitor la respingerea cererilor de încetare a procesului penal în ședință preliminară sau privitor la încheierile de refuz de a se expune asupra acestor cereri la etapa procesuală în care au fost formulate.

36.35. Având în vedere, pe de o parte, influența pe care o au hotărârile emise în cadrul ședinței preliminare asupra etapelor ulterioare trebuie să i se dea posibilitatea de a formula recurs separat nu

numai procurorului sau părții vătămate asupra sentinței de încetare, dar și inculpatului, atunci când cererea de încetare este respinsă în cadrul ședinței preliminare. Or conform prevederilor art. 314 alin. (2), art. 315, art. 317 alin. (2) C. pr. pen. al RM, părțile în proces trebuie să beneficieze de drepturi și posibilități egale pentru a-și prezenta poziția, fără a se lua în vedere etapa de judecare a cauzei penale.

36.36. Pe calea recursului s-ar asigura controlul de legalitate cu privire la încheierile pronunțate în ședința preliminară - ca garanție a respectării cerințelor principiului legalității procesului penal consacrat la art. 1 C. pr. pen. al RM. Scopul recursului asupra încheierii cu privire la modul de soluționare a cererilor de încetare a procesului penal în ședință preliminară este de a corecta erorile de drept comise de către judecătorul din prima instanță, atunci când a fost dată o apreciere arbitrară circumstanțelor care justifică încetarea procesului, erori care trebuie remediate în cadrul aceleiași faze procesuale, Este importantă garantarea dreptului la recurs separat și asupra omisiunii judecătorului de a se pronunța cu privire la anumite cereri, formulate în mod expres și motivate corespunzător, privind încetarea procesului, având în vedere rațiunile pentru care a fost instituită procedura punerii pe rol al cauzelor penale și a ședinței preliminare.

36.37. În consecință, conchidem că dispozițiile criticate din art. 346 și art. 437 alin. (1) pct. 4) C. pr. pen. al RM sunt neconstituționale, fiind contrare prevederilor constituționale referitoare la dreptul de liber acces la justiție și la exercitarea căilor de atac în condițiile legii, atât timp cât nu oferă dreptul părților să formuleze recurs separat cu privire la modul de soluționare a cererii de încetare a procesului penal în ședință preliminară.

36.38. În *Cauza Felix Guțu c. Republica Moldova* (Hotărârea din 20 octombrie 2020, definitivă la 20 ianuarie 2021, pct. 55), CtEDO reamintește că nici formularea, nici spiritul art. 6 din CEDO nu împiedică o persoană să **renunțe de bună voie, în mod expres sau tacit** (*Cauza Håkansson și Sturesson c. Suedia* (Hotărârea din 21 februarie 1990, pct. 66); *Cauza Simeonovici c. Bulgaria* (Hotărârea din 12 mai 2017, pct. 115)), la garanțiile unui proces echitabil. Acest lucru se aplică, de asemenea, la soluționarea alternativă a cauzelor în materie penală, tranzacțiile penale fiind cel mai reprezentativ exemplu. Cu toate acestea, o renunțare trebuie făcută într-o manieră neechivocă și nu trebuie să contravină vreunui interes public important. Ea nu trebuie să fie explicită, dar trebuie să fie voluntară, conștientă și clară. Înainte să se considere că un acuzat a renunțat în mod implicit, prin comportamentul său, la un drept important prevăzut la art. 6 din CEDO, **trebuie să se stabilească faptul că el ar fi putut prevedea în mod rezonabil consecințele**

comportamentului său (*Cauza Simeonovici c. Bulgaria* (Hotărârea din 12 mai 2017, pct. 115); *Cauza Murtazaliyeva c. Rusia* (Hotărârea din 18 decembrie 2018, pct. 117)).

36.39. În *Cauza Natsvlishvili și Togonidze c. Georgia* (Hotărârea din 29 aprilie 2014, pct. 91), CtEDO consideră că, în cazul în care efectul negocierii de vinovăție este acela că o acuzație penală împotriva acuzatului este determinată **printr-o formă prescurtată de examinare judiciară**, aceasta echivalează, în esență, cu renunțarea la o serie de drepturi procedurale. Aceasta nu poate fi o problemă în sine, deoarece nici litera și nici spiritul art. 6 din CEDO nu împiedică o persoană să renunțe la aceste garanții în mod liber.

36.40. În *Cauza Scoppola c. Italia (nr. 2)* (Hotărârea din 17 septembrie 2009, pct. 135), CtEDO notifică faptul că garanțiile invocate sunt aspecte fundamentale ale dreptului la un proces echitabil, consacrat în art. 6 din CEDO. Nici litera și nici spiritul art. 6 din CEDO nu împiedică o persoană să renunțe la ele din proprie voință, fie expres, fie tacit. Cu toate acestea, o astfel de renunțare trebuie, dacă urmează să fie eficace în scopurile CEDO, **să fie stabilită într-o manieră neechivocă și să fie însoțită de garanții minime proporționale cu importanța sa.**

Curtea observă în acest sens că, încă din 1987, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a solicitat statelor membre să ia măsuri pentru simplificarea procedurilor judiciare obișnuite, recurgând, de exemplu, **la procese sumare, prescurtate**. Cu toate acestea, este, de asemenea, un principiu fundamental că orice renunțare la drepturile procedurale trebuie întotdeauna, pentru a fi eficientă în scopurile CEDO, **să fie stabilită într-o manieră neechivocă și să fie însoțită de un minimum de garanții** (*Cauza Poitrimol c. Franța* (Hotărârea din 23 noiembrie 1993, pct. 31)) **proporționale cu importanța acesteia.**

36.41. Operând și cu *Cauza Pfeifer și Plankl c. Austria* (Hotărârea din 25 februarie 1992, pct. 37), CtEDO statuează că, potrivit jurisprudenței sale constante, renunțarea la un drept garantat de CEDO – **în măsura în care este admisibilă** – trebuie să fie stabilită în mod neechivoc, reiterând același fapt, în mod constant, precum că în cazul drepturilor procedurale, o renunțare, pentru a fi efectivă în sensul CEDO, **necesită garanții minime proporționale cu importanța acesteia.**

36.42. În *Cauza Felix Guțu c. Republica Moldova* (Hotărârea din 20 octombrie 2020, definitivă la 20 ianuarie 2021, pct. 59), CtEDO atrage atenția la faptul că, în conformitate cu prevederile legale interne relevante (...), amnistia putea fi aplicată **la orice etapă a procesului penal**. În special, prin aplicarea art. 275 C. pr. pen. al RM, **intervenția amnistiei împiedica o continuare a urmăririi penale, în același mod ca, e.g., prescripția.**

36.43. În *Cauza Marziano c. Italia* (Hotărârea din 28 noiembrie 2002, pct. 29), CtEDO menționează că, în consecință, a fost destul de rezonabil ca judecătorul de cercetări prealabile - **care trebuia să dea o decizie motivată** - să explice de ce (...) a decis să închidă procedura. Întrucât diferența cu acuzarea era mai degrabă pe fapte și evaluarea acestora decât aprecierea lor juridică, era normal ca judecătorul de cercetare preliminară să **indice aceste fapte în decizia sa**.

36.44. În *Cauza Stirmanov c. Rusia* (Hotărârea din 29 ianuarie 2019, definitivă la 29 aprilie 2019, pct. 43) se indică la aplicarea acestor principii situațiilor în care urmărirea penală a fost încheiată din diverse motive, inclusiv prescripție, prin decizii luate de un procuror, de către un judecător de instrucție preliminară sau de către instanțe de diferite grade de jurisdicție. Indiferent de stadiul procesului la finalul căruia „învinuirea” a fost stinsă, CtEDO a examinat dacă deciziile corespunzătoare ale autorităților interne reflectau sentimentul că persoana în cauză este vinovată sau s-a limitat la descrierea unei infracțiuni. Există într-adevăr o diferență fundamentală între a spune că cineva este pur și simplu suspectat că a săvârșit o infracțiune și o declarație judecătorească fără echivoc că, în lipsa unei condamnări definitive, persoana a săvârșit infracțiunea în cauză (*Cauza Peltreau-Villeneuve c. Franța* (Hotărârea din 28 octombrie 2014, definitivă la 28 ianuarie 2015, pct. 32)).

36.45. Pe măsură ce legislația în vigoare indică fără echivoc la anumite garanții ale inculpatului legate de încetarea procesului penal la etapa ședinței preliminare, punând expres în sarcina instanței de judecată posibilitatea de pronunțare a unei sentințe de încetare la această etapă, susceptibilă de fi contestată, în modul prevăzut de lege, normativul procesual-penal este neclar referitor la soluția și motivarea soluției date în cazul respingerii cererii de încetare a procesului penal la etapa ședinței preliminare, din perspectiva respectării dreptului la un proces echitabil, în speță a unor garanții minime, proporționale cu importanța situației supuse judecării. În ritmul îngrădirii dreptului la un proces echitabil, intervine și lipsa de claritate și previzibilitate a normei art. 350 alin. (1) C. pr. pen. al RM referitor la posibilitatea contestării faptului lăsării fără examinare ori refuzului de a satisface cererea de încetare a procesului penal, în asemenea mod și în aceleași împrejurări normative precum în cazul în care inculpatul nu este de acord cu soluția de încetare a acestui proces penal.

36.46. În *Cauza Neshkov și alții c. Bulgaria* (Hotărârea din 27 ianuarie 2015, definitivă la 1 iunie 2015, pct. 180), CtEDO enunță faptul că art. 13 din CEDO garantează disponibilitatea, la nivel național, a unei căi legale de atac pentru punerea în aplicare în forma substanțială a drepturilor și libertăților prevăzute de CEDO, indiferent sub ce formă sunt protejate în ordinea juridică a înaltei

părți contractante în cauză. Astfel, efectul acestui articol este de a impune prevederea unei căi de atac interne care soluționează fondul unei plângeri admisibile în temeiul CEDO și oferă o reparație corespunzătoare. Această cale de atac trebuie să fie efectivă în practică, dar și în drept, înțelegându-se că acest caracter efectiv nu depinde de certitudinea cu privire la rezultatul favorabil persoanei în cauză.

36.47. În concluzie, soluționarea motivată a cererilor de încetare a procesului penal, în ședința preliminară (prin admitere sau respingere), este o obligație a instanței, în contextul respectării normativului procesual-penal în vigoare, dar și a unui minim de garanții proporționale cu importanța acestor cereri. Pe măsură ce art. 350 C. pr. pen. al RM indică la motivarea soluției doar în cazul în care se atestă temeiuri de încetare a procesului penal la această etapă (ședința preliminară), iar în cazul în care asemenea temeiuri nu se atestă, norma art. 350 C. pr. pen. al RM este *neclară*, creându-se situația abstractă a lipsei obligației instanțelor de judecată de a-și motiva soluțiile adoptate (de respingere a cererilor de încetare a procesului penal în ședința preliminară) în ultimul caz invocat, se stabilește că C. pr. pen. al RM **nu reglementează într-o manieră neechivocă garanțiile care rezultă din posibilitatea de încetare a procesului penal la etapa ședinței preliminare**, lăsând fără acoperire juridică un minim de garanții prevăzute în vederea asigurării drepturilor și libertăților fundamentale ale inculpatului, necesare și proporționale cu situația examinată. În această gamă de situații descrise, sistemul de garanții vizând asigurarea efectivă și reală a drepturilor și libertăților fundamentale ale inculpatului, în special prin prisma ansamblului de considerente constituționale, nu ar avea caracter **obligatoriu și imediat** (în cadrul ședinței preliminare, prin încetarea procesului penal, în conformitate cu legislația în vigoare). **Or, în fapt, are loc o perpetuare în timp a încălcării drepturilor și libertăților fundamentale de la etapa ședinței preliminare până la soluționarea în fond a cauzei, chiar dacă o soluție de condamnare nu este posibilă (decât în cazul temeiului prevăzut la art. 275 pct 4) C. pr. pen. al RM și doar în cazul în care lipsește acordul inculpatului de a înceta procesul penal în baza acestui temei), iar o încetare a procesului penal este solicitată direct și nemijlocit de către inculpat (adică își anunță acordul, mai cu seamă în cazul în care acest acord este obligatoriu).** În măsura în care nu este prevăzută nici calea de atac a soluției instanței de judecată de respingere a cererii de încetare a procesului penal la etapa ședinței preliminare, devine incidentă prezumției de nconstituționalitate norma art. 350 alin. (1) C. pr. pen. al RM, în măsura în care nu obligă instanța să-și motiveze soluția de neexaminare ori neîncetare a procesului penal, la această etapă, demarată la cererea inclusivă sau exclusivă a inculpatului (lăsând garanțiile prevăzute de lege să devină doar abstracte și iluzorii, dar

nu practice și efective), iar prin îngrădirea dreptului de a contesta soluția instanței de judecată de neexaminare ori neîncetare a procesului penal la etapa ședinței preliminare – se atestă o incompatibilitate cu dreptul la un proces echitabil al inculpatului, în măsura în care are loc o afectare a drepturilor și libertăților fundamentale, prin prisma CEDO.

36.48. Reiterăm faptul că, în jurisprudența sa, Curtea reține (*Decizia Curții Constituționale nr. 108 din 13 iulie 2021 de inadmisibilitate a sesizării nr. 47g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 458 alin. (3) C. pr. pen. al RM (cazurile și motivele de revizuire a hotărârilor judecătorești irevocabile), pct. 18*) că omisiunea legislativă poate constitui obiect de examinare al Curții Constituționale dacă prin aceasta este afectat un drept constituțional fundamental (*Hotărârea Curții Constituționale nr. 19 din 3 iulie 2018, pct. 59; Decizia Curții Constituționale nr. 162 din 29 decembrie 2020, pct. 23*).

36.49. Prin Hotărârea nr. 21 din 1 octombrie 2018 pentru controlul constituționalității art. 458 alin. (3) pct. 4) C. pr. pen. al RM (efectul retroactiv al hotărârilor Curții Constituționale în materie de drept penal procedural) s-a pronunțat asupra sesizării privind verificarea constituționalității și declararea neconstituțională a prevederilor art. 458 alin. (3) pct. 4) C. pr. pen. al RM *în măsura* în care revizuirea va putea fi solicitată, în baza hotărârii de declarare a neconstituționalității unei prevederi legale aplicate în cauză, doar dacă hotărârea Curții conține în mod expres o asemenea mențiune.

În acest caz Curtea Constituțională și-a motivat hotărârea și în baza analizei sensului atribuit în practica judiciară de interpretare și aplicare a textului de lege supus testului de neconstituționalitate (pct. 52-53 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 21 din 1 octombrie 2018, pct. 52-53).

50

F. LISTA DOCUMENTELOR

37. La prezenta sesizare urmează să fie anexate materialele cauzei penale nr. 1-20047843-12-1-11052020 .

G. DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

38. Declarăm pe propria onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice.

1 noiembrie 2021

**Avocați apărători:
Viorel V. BERLIBA**

(semnătura)

Ivan UNGUREAN

(semnătura)

Dosarul nr. 1-20047843-12-1-11052020; 1-934/20

ÎN C H E I E R E

mun. Chișinău

09 noiembrie 2021

Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani)

În componență :

Președintele ședinței, judecătorul
grefier

Cu participarea:

procurorului

apărătorului, avocatului

inculpatului

Ion Morozan
Victoria Sîci-Chirvas

Grigore Niculiță
Ivan Ungurean, Viorel Berliba
Constantin Țuțu

examinând în ședința de judecată publică sesizarea apărătorilor, avocaților Ivan Ungurean și Viorel Berliba cu privire la sesizarea Curții Constituționale referitor la verificarea constituționalității art. 342, art. 346, art. 350 art. 352, art. 437 Cod de procedură penală în cauza penală nr.1-934/2020 privind învinuirea lui Constantin Țuțu în comiterea infracțiunilor prevăzute de art.326 alin.(3) lit.a), 190 alin.(5) Cod penal,-

C O N S T A T Ă :

La 11 mai 2020 în Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani) a parvenit cauza penală privind învinuirea lui Constantin Țuțu în comiterea infracțiunilor prevăzute de art.326 alin.(3) lit.a), 190 alin.(5) Cod penal.

În cadrul ședinței de judecată din 01.11.2021, avocații, apărătorii Viorel Berliba și Ivan Ungureanu care acționează în apărarea drepturilor și intereselor inculpatului Constantin Țuțu au înaintat cerere cu privire la sesizarea Curții Constituționale referitor la verificarea constituționalității art. 342, art. 346, art. 350 art. 352, art. 437 Cod de procedură penală.

În motivarea sesizării Curții Constituționale au indicat că la data de 12 aprilie 2018, Antonia Bernavski depune la Procuratura Anticorupție o plângere, înregistrată sub nr. 1-165pr/18. De asemenea, la 12 aprilie 2018 a fost depusă o altă plângere, înregistrată sub nr.1-166pr/18. Procurorul în Procuratura Anticorupție, Grigore Niculiță, prin ordonanță, la 23 aprilie 2018, conexează procesele penale nr.1- 165pr/18 și nr.1-166pr/18, într-un singur proces, fiindu-i atribuit numărul comun 1-165pr/18. Prin ordonanța Procurorului în Procuratura Anticorupție Grigore Niculiță din 11 mai 2018, se constată că, după o examinare completă și obiectivă a circumstanțelor cauzei, sub toate aspectele, se dispune refuzul în pornirea urmăririi penale în privința lui Constantin Țuțu. Procurorul constată faptul că: (...) probele acumulate în prezenta cauză penală sunt bazate pe declarațiile martorilor (...), probatoriul existent la procesul penal nu demonstrează săvârșirea unei fapte prejudiciabile de către Constantin Țuțu. Reieșind din baza probatorie administrată în cadrul urmăririi penale, apreciind-o în ansamblu, sub toate aspectele și în mod obiectiv, consideră lipsa elementelor infracțiunii și epuizarea tuturor mijloacelor legale de a acumula probe suplimentare care ar demonstra existența faptei prejudiciabile în comiterea infracțiunii prevăzute de art.326 alin.(3) lit. a) Cod penal, care, ca consecință, determină încetarea procesului penal. Analizând materialul probatoriu al procesului penal, apreciindu-l în ansamblu, sub toate aspectele și în mod obiectiv, se atestă lipsa elementelor infracțiunii de trafic de influență și anume modalitățile faptice ale laturii obiective, manifestate prin pretindere, acceptare și primire a mijloacelor bănești care nu se cuvin. La 18 septembrie 2019, Procurorul General interimar Dumitru Robu anulează , după o perioadă de 17 luni, ordonanța procurorului din 11 mai 2018 și pornește urmărirea penală sub nr.2019978200, conform semnelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art.326 alin.(3) lit. a) Cod penal, în scopul

88

cercetării complete și multilaterale a speței. Mai mult ca atât, se menționează că procurorul în Procuratura Anticorupție, Grigore Niculiță, nu a examinat probele în ansamblu, din punct de vedere al coroborării lor și nu a luat toate măsurile relevante, prin ce s-a subminat concluzia procurorului. După redeschiderea procesului penal, cauza penală respectivă a revenit în gestiunea aceluiași procuror în Procuratura Anticorupție Grigore Niculiță, care anterior a dispus refuzul în pornirea urmăririi penale în privința lui Constantin Țuțu. Ordonanța Procurorului General interimar Dumitru Robu din 18 septembrie 2019 o consideră ilegală, fiind incompatibilă cu standardele naționale și internaționale. Fiind constatat acest ultim fapt de către partea apărării, la data de 22 ianuarie 2020 fiind contestată această ordonanță a Procurorului General interimar Dumitru Robu, în instanța de judecată, având la bază prevederile art.6 din CEDO, art.66 alin. (2) pct. 18) și 27) și art.68 alin. (1) pct. 7) și 14), precum și art.313 Cod de procedură penală. La 01 octombrie 2019, Procurorul General interimar Dumitru Robu a pornit urmărirea penală nr.2019670194, conform semnelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art.330/2 alin. (2) Cod de procedură penală. Prin ordonanța procurorului din 06 februarie 2020 s-a dispus conexarea cauzelor penale nr. 2019978200 și nr.2019670194, într-o singură procedură, cu atribuirea numărului unic 2019978200. La 28 aprilie 2020, Procuratura Anticorupție pornește urmărirea penală nr. 2020960030, pe faptul escrocheriei săvârșite în proporții deosebit de mari, prevăzută la art. 190 alin. (5) Cod de procedură penală. Prin ordonanța procurorului din 28 aprilie 2020 se conexează cauzele penale nr.2019978200 și 2020960030, într-o singură cauză cu atribuirea numărului unic de evidență 2019978200. La 29 aprilie 2020, prin ordonanța procurorului în Procuratura Anticorupție Grigore Niculiță a fost dispusă disjungerea într-o procedură separată a materialelor din cauza penală nr. 2019978200, pe faptul săvârșirii infracțiunilor prevăzute de art. 326 alin. (3) lit. a) Cod penal și art. 190 alin. (5) Cod penal, fiind atribuit cauzei penale disjuncte numărul 2020960031. Incriminarea infracțiunilor prevăzute de art.326 alin. (3) lit. a) Cod penal și art. 190 alin. (5) Cod penal au la bază același sistem de fapte și circumstanțe absolut identice, care au fost descrise în ordonanța de pornire a urmăririi penale din 18 septembrie 2019, care, anterior, au fost invocate de către procurorul din Procuratura Anticorupție Grigore Niculiță (ordonanța din 11 mai 2018), ca nefiind demonstrată săvârșirea vreunei fapte prejudiciabile de către Constantin Țuțu. Mai mult, se consideră că nu s-a administrat la etapa urmăririi penale, absolut nici o probă pentru demonstrarea infracțiunii prevăzute de art.190 alin. (5) Cod penal, conexându-se formal această infracțiune la cea prevăzută de art. 326 alin. (3) lit. a) Cod penal, prin evidențierea unui singur sistem probator (cel de la art. 326 alin. (3) lit. a) Cod penal). La 29 mai 2020, prin încheierea judecătorului de instrucție din cadrul Judecătoriei Chișinău (sediul Ciocana), se dispune admiterea parțială a plângerii apărătorului Ivan Ungurean, susținută în ședința de judecată și de apărătorul Viorel Berliba, care acționează în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale lui Constantin Țuțu, în care au solicitat anularea ordonanței din 18 septembrie 2019 a Procurorului General interimar Dumitru Robu, prin care s-a dispus anularea ordonanței de refuz în pornirea urmăririi penale din 11 mai 2018 și dispusă pornirea urmăririi penale în baza art. 326 alin. (3) lit a) Coc penal; se obligă procurorul să lichideze încălcările depistate ale drepturilor și libertăților lui Constantin Țuțu la emiterea ordonanței din 18 septembrie 2019 a Procurorului General interimar Dumitru Robu, și conturate în toate amănunțele în conținutul prezentei încheieri, inclusiv și consecințele acestora. Faptul că instanța de apel a anulat o încheiere irevocabilă, care nu putea fi contestată de către procuror în baza legii, nu exclude problemele atestate și invocate în plângerile părții apărării și în încheierea judecătorească din 29 mai 2020. Mai mult, prin decizia Curții de apel Chișinău din 10 septembrie 2020, se conchide că Colegiul penal reține că la momentul examinării plângerii (deși plângerea a fost depusă până la trimiterea cauzei penale în instanța de judecată, iar instanța de apel în mod arbitrar a conchis asupra momentului examinării plângerii, dar nu a celui de înaintare a acesteia) cauza penală se afla pe rolul

Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani), unde procurorul nu poate interveni pentru anularea vreunei ordonanțe, iar la examinarea cauzei în fond urmează a se expune și asupra argumentelor expuse în plângere. La data de 5 august 2021, partea apărării a depus o cerere referitor la încetarea procesului penal în privința inculpatului Constantin Țuțu în cauza penală nr. 2020960031. La data de 26 octombrie 2021, instanța de judecată, audiind părțile referitor la poziția acestora privind plângerea susținută la data de 5 august 2021 a decis (fără a se retrage în camera de deliberare și fără a formula o hotărâre motivată în acest sens), că soluția privitor la cererea depusă va fi oferită odată cu soluționarea fondului. La data de 26 octombrie 2021, în ședința de judecată (etapa ședinței preliminare) a fost depusă și o altă cerere referitor la încetarea procesului penal în privința inculpatului Constantin Țuțu, în cauza penală nr. 1-20047843-12-1-11052020, fiind încălcat dreptul fundamental la un proces echitabil, contrar normativului național și art. 6 din CEDO. În cadrul ședinței din 26 octombrie 2021, instanța de judecată, audiind părțile referitor la poziția acestora privind plângerea susținută la data de 26 octombrie 2021 a decis (fără a se retrage în camera de deliberare și fără a formula o hotărâre motivată în acest sens), că soluția privitor la cererea depusă va fi oferită odată cu soluționarea fondului. Rezultă clar că aceste probleme au fost ridicate în fața judecătorului de fond, pentru a le soluționa (prin admitere ori respingere), expunându-se motivat asupra cererii depuse, prin respectarea dreptului la un proces echitabil al inculpatului, în particular asupra altor probleme constatate în fapt și care oferă temei pentru încetarea procesului penal în ședința preliminară. Numai prin soluționarea motivată a cererii (cererilor) depuse de încetare a procesului penal în ședința preliminară s-ar asigura respectarea cadrului normativ în vigoare și a sistemului de garanții vizând asigurarea efectivă și reală a drepturilor și libertăților fundamentale ale inculpatului, în special prin prisma ansamblului de considerente constituționale, care au caracter obligatoriu și imediat (în cadrul ședinței preliminare, prin încetarea procesului penal, în conformitate cu legislația în vigoare). Or, pe măsură ce odată identificate temeiuri legale de încetare a procesului penal în ședința preliminară, fără a se înceta procesul penal propriu-zis, la cererea inculpatului, s-ar invoca asupra aplicării considerentelor constituționale nu imediat și efectiv, dar tocmai odată cu soluționarea cauzei în fond, perpetuându-se în timp încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale de la etapa ședinței preliminare până la soluționarea în fond a cauzei. Excepția de neconstituționalitate este ridicată de către o parte din proces (partea apărării), parte a cărei drepturi și interese pot fi afectate prin aplicarea unei norme neconstituționale la soluționarea cauzei. Nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate sau o formulare similară a normei invocate. În baza celor expuse, se solicită de a fi declarată admisibilă prezenta sesizare pentru a fi examinate în fond a pretențiilor de neconstituționalitate a dispozițiilor cuprinse în textul art. 342, 346, 350, 352, 437 Cod de procedură penală, în raport cu prevederile art. 20, 23, 26, 119 din Constituția Republicii Moldova. Dreptul inculpatului și apărătorului său fac parte din ansamblul de drepturi, prevăzute în art.66 și art. 68 Cod de procedură penală, care trebuie să asigure realizarea dreptului la apărare și să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților, inclusiv de a ataca, în modul stabilit de lege, acțiunile și hotărârile instanței de judecată, în special în cazul pronunțării încheierilor nemotivate privind refuzul de a dispune încetarea procesului. Susțin că dispozițiile cuprinse în textul art. 342,346, 350,352, 437 Cod de procedură penală sunt neconstituționale în raport cu prevederile art. 20, 23, 26, 119 din Constituția Republicii Moldova. Este evident faptul că la etapa ședinței preliminare sunt active, pentru a fi puse în mișcare, multiple temeiuri de încetare a procesului penal. Odată depusă o cerere de încetare a procesului penal la etapa ședinței preliminare, semnată și de către inculpat, se identifică certitudinea acordului inculpatului de a înceta acest proces penal, în ipoteza temeiurilor prevăzute la art. 275 pct. 4)-9) Cod de procedură penală, inclusiv și referitor la expirarea termenului de prescripție a tragerii la răspundere penală. Cererea depusă de încetare a procesului penal în ședința preliminară

vizează o garanție prevăzută de lege, inclusiv din perspectiva eficienței mijloacelor juridice aplicate de către stat, în conformitate cu legislația în vigoare. Or, temeiurile de încetare a procesului penal reprezintă temeiuri de nereabilitare, iar în cazurile incidenței acestor temeiuri - o sentință de condamnare nu poate fi pronunțată decât în cazul temeiului prevăzut de art. 275 pct. 4) Cod de procedură penală, în speță dacă inculpatul nu-și dă acordul la încetarea procesului penal. Pe măsură ce a fost demarată o procedură de încetare a procesului penal în ședința preliminară, prin depunerea cererii semnate inclusiv sau exclusiv de către inculpat instanța de judecată poate adopta două soluții, prevăzute de lege de a admite cererea și de a respinge cererea. Mai mult, în practica judiciară, în mod constant, în particular în speța pendinte în fața instanței constituționale, se adoptă și o a treia soluție, care nu rezultă din textul legii procesual-penale (în acest sens fiind apreciate reglementările normative prin prisma neclarității ei), în special: instanța de judecată nu decide nici asupra caracterului întemeiat, nici asupra caracterului neîntemeiat al cererii de încetare a procesului penal la etapa ședinței preliminare, lăsând ca asupra acestei cereri să se expună instanța de judecată odată cu soluționarea fondului cauzei. Motivarea încheierilor prevăzute de art.342 alin. (3) Cod de procedură penală, adică și a celor emise în conformitate cu prevederile art.352 Cod de procedură penală, nu este obligatorie și practic imposibilă, iar instanțele naționale, potrivit legislației interne, se limitează la pronunțarea soluției propriu-zise privitor la refuzul de a înceta procesul penal, în cel mai bun caz, ori refuza să răspundă cererii de încetare a procesului la etapa ședinței preliminare, calificându-le, fără explicații și motivare, ca fiind premature. În acest sens, dreptul inculpatului de a beneficia de garanțiile prevăzute de lege, statuate expres ca fiind incidente la etapa ședinței preliminare, devine unul iluzoriu și neefectiv, iar prin prisma lăsării fără soluționare a unei cereri la această etapă, nefiind motivată vreo careva soluție în acest context, se încalcă dreptul la un proces echitabil al inculpatului. Mai mult decât atât, soluția instanței de judecată - de a lăsa cererea depusă de încetare a procesului penal la etapa ședinței preliminare - pentru a se pronunța asupra ei odată cu soluționarea fondului cauzei penale oferă caracter neefectiv garanțiilor prevăzute de lege pentru etapa ședinței preliminare a judecării cauzei penale, constituind o încălcare a prevederilor normativului procesual-penal. Având în vedere, pe de o parte, influența pe care o au hotărârile emise în cadrul ședinței preliminare asupra etapelor ulterioare trebuie să i se dea posibilitatea de a formula recurs separat nu numai procurorului sau părții vătămate asupra sentinței de încetare, dar și inculpatului, atunci când cererea de încetare este respinsă în cadrul ședinței preliminare. Or conform prevederilor art.314 alin. (2), art. 315, art. 317 alin. (2) Cod de procedură penală, părțile în proces trebuie să beneficieze de drepturi și posibilități egale pentru a-și prezenta poziția, fără a se lua în vedere etapa de judecare a cauzei penale. În consecință, dispozițiile criticate din art. 346 și art. 437 alin. (1) pct. 4) Cod de procedură penală sunt neconstituționale, fiind contrare prevederilor constituționale referitoare la dreptul de liber acces la justiție și la exercitarea căilor de atac în condițiile legii, atâta timp cât nu oferă dreptul părților să formuleze recurs separat cu privire la modul de soluționare a cererii de încetare a procesului penal în ședință preliminară. Pe măsură ce legislația în vigoare indică fără echivoc la anumite garanții ale inculpatului legate de încetarea procesului penal la etapa ședinței preliminare, punând expres în sarcina instanței de judecată posibilitatea de pronunțare a unei sentințe de încetare la această etapă, susceptibilă de fi contestată, în modul prevăzut de lege, normativul procesual-penal este neclar referitor la soluția și motivarea soluției date în cazul respingerii cererii de încetare a procesului penal la etapa ședinței preliminare, din perspectiva respectării dreptului la un proces echitabil, în speță a unor garanții minime, proporționale cu importanța situației supuse judecării. În ritmul îngrădirii dreptului la un proces echitabil, intervine și lipsa de claritate și previzibilitate a normei art. 350 alin. (1) Cod de procedură penală referitor la posibilitatea contestării faptului lăsării fără examinare ori refuzului de a satisface cererea de încetare a procesului penal, în asemenea mod și în aceleași împrejurări normative precum în cazul

în care inculpatul nu este de acord cu soluția de încetare a acestui proces penal. În concluzie, soluționarea motivată a cererilor de încetare a procesului penal, în ședința preliminară (prin admitere sau respingere), este o obligație a instanței, în contextul respectării normativului procesual-penal în vigoare, dar și a unui minim de garanții proporționale cu importanța acestor cereri. Reiterează faptul că, în jurisprudența sa, Curtea a reținut (Decizia Curții Constituționale nr. 108 din 13 iulie 2021 de inadmisibilitate a sesizării nr. 47g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 458 alin. (3) Cod de procedură penală (cazurile și motivele de revizuire a hotărârilor judecătorești irevocabile), pct. 18)) că omisiunea legislativă poate constitui obiect de examinare al Curții Constituționale dacă prin aceasta este afectat un drept constituțional fundamental (Hotărârea Curții Constituționale nr. 19 din 3 iulie 2018, pct. 59; Decizia Curții constituționale nr. 162 din 29 decembrie 2020, pct. 23). Astfel se solicită sesizarea Curții Constituționale referitor la verificarea constituționalității art.342, art. 346, art. 350, art. 352, art. 437 Cod de procedură penală, după cum urmează: textul art. 342 alin. (2) Cod de procedură penală (încheierile privind măsurile preventive, de ocrotire și asigurătorii, recuzările, declinarea de competență, strămutarea cauzei, dispunerea expertizei judiciare, precum și încheierile interlocutorii, se adoptă sub formă de documente aparte și se semnează de judecător sau, după caz, de toți judecătorii din completul de judecată) - în măsura în care omite să includă și încheierile prin care instanța de judecată, în ședință preliminară, respinge cererea sau demersul de încetare a procesului penal; textul art. 346 teza a II-a Cod de procedură penală (în cazul în care cererile, demersurile sau recuzările au fost respinse, ele pot fi înaintate repetat în ședință la judecarea cauzei), textul art. 350 alin. (1) Cod de procedură penală (dacă în ședința preliminară s-au constatat temeiurile prevăzute în art. 332, instanța, prin sentință motivată, încetează procesul penal în cauza respectivă), textul art. 352 alin. (3) Cod de procedură penală (instanța de judecată soluționează, prin încheiere, chestiunile prevăzute în art.346 - 351 - toate în partea în care, conform sensului atribuit în practica de interpretare și de aplicare a acestor norme, se înțelege că instanțele naționale, în ședința preliminară, sunt în drept să dispună amânarea soluției asupra cererilor sau demersurilor de încetare a procesului printr-o încheiere nemotivată, pentru a se expune ulterior ori odată cu soluționarea fondului; textul art. 346 teza a II-a Cod de procedură penală (în cazul în care cererile, demersurile sau recuzările au fost respinse, ele pot fi înaintate repetat în ședință la judecarea cauzei), textul art. 437 alin. (1) pct. 4) și alin. (2) Cod de procedură penală (pot fi atacate cu recurs (...) alte hotărâri penale pentru care legea prevede această cale de atac. Încheierile pot fi atacate cu recurs numai odată cu sentința, cu excepția cazurilor când, potrivit legii, pot fi atacate separat cu recurs) - toate în măsura în care omite să acorde în mod expres dreptul părților în proces de a contesta cu recurs separat hotărârea (încheierea) emisă în cadrul ședinței preliminare privind respingerea ori refuzului de a răspunde la cererii sau demersul de încetare a procesului penal, în raport cu prevederile art. 20, art. 23 și art. 26 și art. 119 din Constituția Republicii Moldova. Luând în considerațiune natura juridică a etapei judecării cauzei în fond (ședința preliminară) se solicită suspendarea procesului de examinarea a cauzei penale nr. 1-20047843-12-1-11052020, care vizează acuzarea lui Constantin Țuțu în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 326 alin. (3) lit. a) Cod penal și art. 190 alin. (5) Cod Penal, luând în vedere că prezumpția de neconstituționalitate vizează anume soluțiile raportate la această etapă. Transmiterea, în adresa Curții Constituționale, a cauzei penale nr. 1-20047843-12-1-11052020.

Avocatul, apărătorul Ivan Ungureanu și Viorel Berliba, în ședința de judecată au susținut cererea înaintată, solicitând ridicarea excepției de neconstituționalitate invocate.

Inculpatul Constantin Țuțu a susținut solicitările avocaților.

Procurorul Grigore Niculiță a solicitat respingerea cererii având în vedere faptul că prin înaintarea acestei cereri este scopul de a tergiversa examinarea cauzei, astfel solicitarea de a suspenda examinarea cauzei este una neîntemeiată, iar cu referire la prevederile art.342 Cod de procedură penală Curtea constituțională anterior s-a expus.

92

Audiind opinia participanților la proces, studiind sesizarea depusă, materialele cauzei în raport cu prevederile legale ce guvernează speța, instanța de judecată consideră necesar de a admite parțial cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate, reieșind din următoarele considerente.

Conform prevederilor art.7 alin.(3) CPP În cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora. Din alin.(3/1) al art.7 CPP urmează că, La ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Potrivit art.7 alin. (3/2) CPP Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă.

Potrivit prevederilor art. 135 alin. (1) lit. g) din Constituție, art. 4 alin. (1) lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. (4) alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, „rezolvarea excepțiilor de neconstituționalitate a actelor normative ține de competența Curții Constituționale”.

Referitor la condițiile de admisibilitate ale sesizării instanța de judecată remarcă:

Norma procesual-penală, art. 342, art. 346, art. 350, art. 352, art. 437 Cod de procedură penală vizate în sesizarea depusă de avocații, apărătorii Ivan Ungurean și Viorel Berliba în apărarea intereselor inculpatului Țuțu Constantin constituie obiect al controlului de constituționalitate, întrucât aceasta face parte din categoria actelor cuprinse la art.135 alin.1 lit.a) din Constituție;

Excepția este ridicată de către avocații, apărătorii Ivan Ungurean și Viorel Berliba, care acționează în apărarea drepturilor și intereselor legale ale inculpatului Țuțu Constantin, prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei. De asemenea instanța de judecată reține că nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate - din analiza jurisprudenței Curții Constituționale.

La speță, instanța reține că careva temeiuri pentru a respinge cererea de ridicare a excepției de constituționalitate nu au fost constatate, sunt întrunite cumulativ condițiile stabilite de prevederile art.7 alin.(3/1, 3/3) CPP, argumentele invocate de avocații, apărătorii Ivan Ungurean și Viorel Berliba urmează a fi examinate de Curtea Constituțională.

Cum a fost menționat, conform prevederilor art.7 alin.(3/2) Cod de procedură penală, ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă.

Instanța de judecată menționează faptul că cauza penală privind învinuirea lui Constantin Țuțu în comiterea infracțiunilor prevăzute de art.326 alin.(3) lit.a), 190 alin.(5) Cod penal a parvenit în Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani) la data de 11 mai

93

2020, fiind la etapa ședinței preliminare. Instanța remarcă faptul că suspendarea procesului constă în încetarea temporară a actelor de procedură de către instanța de judecată din cauza unor împrejurări obiective, ce fac imposibilă desfășurarea mai departe a procesului, iar pentru a nu încălca dreptul inculpatului la un proces echitabil și examinarea cauzei în termen rezonabil instanța de judecată nu va suspenda examinarea cauzei. Instanța de judecată consideră că în cazul de față, solicitarea suspendării procesul penal este nejustificată și nu se încadrează în prevederile legale din motivul că prezenta cauză nu se află la etapa dezbaterilor judiciare.

Totodată, instanța de judecată va remite în adresa Curții Constituționale încheierea, sesizarea avocaților, apărătorilor Ivan Ungurean și Viorel Berliba, copia rechizitoriului și copia procesului-verbal al ședinței de judecată.

În acest context, conducându-se de prevederile art. 7, 342 Cod de procedură penală, instanța de judecată,-

D I S P U N E:

Se admite parțial cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate depusă de avocații, apărătorii Ivan Ungurean și Viorel Berliba, care acționează în interesele inculpatului Țuțu Constantin învinuit în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 326 alin.(3) lit.a), 190 alin.(5) Cod penal.

Se respinge solicitarea de suspendare a procesului de examinare a cauzei penale nr. 1-20047843-12-1-11052020, care vizează acuzarea lui Constantin Țuțu în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 326 alin. (3) lit. a) Cod penal și art. 190 alin. (5) Cod Penal.

Se remite Curții Constituționale prezenta încheiere, sesizarea apărătorilor, avocaților Ivan Ungurean și Viorel Berliba, copia rechizitoriului și copia procesului-verbal al ședinței de judecată.

Încheierea nu poate fi contestată separat cu recurs, dar poate fi contestată odată cu fondul cauzei.

Președintele ședinței,
judecătorul

Ion Moroza